

Hozzászólás

**Kiss Gábor: „Talajtani értékek és meghatározásuk módszere a podzolos barna erdőtalaj példáján” című közleményéhez
(Agrokémia és Talajtan. 48. (1–2) 147–171. 1999)**

STEFANOVITS PÁL

Gödöllői Agrártudományi Egyetem, Talajtani és Agrokémiai Tanszék, Gödöllő

A tanulmány egy általunk is igen fontos kérdés megoldására tesz javaslatot: a természetvédelem rendszerében a védett talajok megjelenítésére. A GATE Talajtani és Agrokémiai Tanszékéről már két ízben tettünk ezirányú javaslatot, de a kidolgozott munkatervet az illetékes minisztérium nem támogatta. Tudomásom szerint az Erdészeti és Faipari Egyetem Termőhelyismereti Tanszéke is fordult hasonló javaslattal a minisztériumhoz. Mindezeket csak annak érzékeltetésére soroltam fel, hogy a kérdés fontosságát igazolja, és a tanulmány célkitűzését helyesejlem. Egyetértek a Szerzővel abban, hogy a talaj – mint a természeti környezet fontos része – ugyanúgy védelemre szorul, mint a fontosabb geológiai képződmények, a ritka növény- és állatfajok, vagy a jégkorszaki fagyváltozékonyság jelenségei. Azonos a véleményem atekintetben is, hogy a természetvédelem alatt álló objektumok kettős feladatot kell hogy betöltsenek: védeni kell a pusztulástól a védelem tárgyát és lehetőséget kell adni az ismeretterjesztésen keresztül a közvélemény formálására, az oktatásra és a nevelésre.

A következő kérdés, amit a tanulmány körvonalaz, a védelemre kijelölendő talajok kiválasztása. Ebben a kérdésben a Szerző olyan rendszert mutat be, amely véleményem szerint túl bonyolult. Olyan fogalmak bevezetése mint a különleges, a ritka, a típusos, és a tipikus bonyolulttá teszik a talajok kiválasztását, valamint sok esetben átfedéseket jelentenek. Nézetem szerint elegendő két kategória: az általános (tipikus) és a különleges (ritka, egyedi) talajok megkülönböztetése.

A tanulmány következő részében a Szerző egy kiértékelési rendszer kidolgozását tűzi ki célul. Javasolja a Talajtani Értékek Országos Kataszterének összeállítását és a védett talajképződmények országos hálózatának megszervezését. Itt javasolja, hogy védett földtani képződmények fölött elhelyezkedő talajok alkossák a védett talajok egy részét. Ezt általánosságban nem helyeselem, mert csak esetleges, hogy a geológiai fontos jelenségek mellett valóban tipikus, vagy különleges talajok szerepeljenek a védett feltárásban. Nem tartom

azonban kizártnak ezt a lehetőséget, mert ez költségkímélő lehet, ha az egyéb feltételeknek megfelel a talaj.

A természetvédelmi szempontból kiválasztandó talajok meghatározására javasolt elvekkel egyetértek, vagyis az 1. táblázat kiindulási alapként való elfogadását javasolom.

A típusossági érték meghatározásának módszerével azonban fenntartásaim vannak. Így a típusossági érték meghatározására szolgáló talajtulajdonságok közül nem javasolja a Szerző a fizikai talajféleség figyelembe vételét. Ez a talajtulajdonságokat alapvetően meghatározó adat nem hiányozhat egyetlen korszerű talajvizsgálati adatsorból sem. Ezt a véleményt később maga a Szerző is alátámasztja, mert a 166. oldalon a talajfizikai jellemzők között elsőként a mechanikai összetételt sorolja fel. De a szemcseösszetétel ismerete nélkül nem adható meg a textúr-differenciálódási hányados sem, pedig ez több talajtípus eldöntésénél fontos adat.

A tulajdonságok súlyozása, besorolásuk elsődleges, másodlagos és harmadlagos kategóriába, valamint a 2. táblázat a következő kérdéseket veti fel: a podzolos barna erdőtalajok esetében lehet a textúr-differenciáció másodlagos rangú érték? Véleményem szerint elsődleges. Ugyanígy a humusztartalom esetében a B-szint humusztartalma nem másodlagos, hanem elsődleges jelentőségű. Továbbá feleslegesnek tartom a podzolos barna erdőtalajok értékelésénél a karbonáttartalom feltüntetését, mert ez a gyakorlatban nem fordulhat elő. Kifogásolom a 2. táblázatban és a szövegben, hogy a Szerző nem mondja ki, hogy a molekuláris viszonyszámokat a talaj agyagos részének teljes elemzési adataiból számolja.

Fel kell hívnom a figyelmet a 3. táblázat D. részében megmaradt sajtóhibákra, mert ott SiO_2 helyett kétszer is SiO_3 szerepel. Nem tartom szerencsésnek a súlyozott pontszámok kiszámításának azt a módszerét, melyben a Szerző a szakirodalomban közölt, különböző kőzeteken kialakult podzolos barna erdőtalajok adatait veszi alapul a típusosság eldöntéséhez. Az adott esetben az andoziten, rioliton, ezek tufáin, a hárshegyi, vagy permi homokkövön és az agyaggalán kialakult podzolos barna erdőtalajok szelvényezettsége, a szintek vastagsága és jellege lényegesen különböző. Ettől függetlenül a Mlaka-réti szelvény vizsgálati adatainak bemutatását értékesnek tartom.

Összefoglalva a tanulmányban leírtakról alkotott véleményem:

- a természetvédelem védett objektumai között a talajok megjelenítését fontosnak és sürgősnek tartom;
- a védelem alá helyezéshez a talajok kiválasztását a különleges, valamint az általános kategóriák szerint kell kitűzni;
- a fenti kategóriákat tájanként kell megalkotni;
- a talajtípusonként, illetve altípusonként meghatározott talajjellemzőket kell a kiválasztáskor alapul venni;
- mindezeket a szempontokat egyeztetni kell a reális lehetőségekkel.